

Zbiór Orzeczeń

WYROK TRYBUNAŁU (czwarta izba)

z dnia 9 listopada 2023 r.*ⁱ

Odesłanie prejudycjalne – Współpraca wymiarów sprawiedliwości w sprawach karnych – Uznawanie wyroków skazujących na karę pozbawienia wolności lub inny środek polegający na pozbawieniu wolności w celu wykonania tych wyroków w innym państwie członkowskim – Decyzja ramowa 2008/909/WSiSW – Artykuł 3 ust. 4 i art. 8 – Odmowa wykonania – Artykuł 47 akapit drugi Karty praw podstawowych Unii Europejskiej – Prawo podstawowe do rzetelnego procesu przed niezawisłym i bezstronnym sądem ustanowionym uprzednio na mocy ustawy – Systemowe lub uogólnione nieprawidłowości w wydającym nakaz państwie członkowskim – Dwuetapowe badanie – Uchylenie warunkowego zawieszenia wykonania kary pozbawienia wolności orzeczonej przez państwo członkowskie – Wykonanie tej kary przez inne państwo członkowskie

W sprawie C-819/21

mającej za przedmiot wniosek o wydanie, na podstawie art. 267 TFUE, orzeczenia w trybie prejudycjalnym, złożony przez Landgericht Aachen (sąd krajowy w Akwizgranie, Niemcy) postanowieniem z dnia 6 grudnia 2021 r., które wpłynęło do Trybunału w dniu 22 grudnia 2021 r., w postępowaniu:

Staatsanwaltschaft Aachen

przy udziale:

M.D.,

TRYBUNAŁ (czwarta izba),

w składzie: C. Lycourgos, prezes izby, O. Spineanu-Matei, J.-C. Bonichot (sprawozdawca), S. Rodin i L.S. Rossi, sędziowie,

rzecznik generalny: N. Emiliou,

sekretarz: A. Calot Escobar,

uwzględniając pisemny etap postępowania,

* Język postępowania: niemiecki.

rozważywszy uwagi, które przedstawili:

- w imieniu rządu niderlandzkiego – M.K. Bulterman oraz C.S. Schillemans, w charakterze pełnomocników,
- w imieniu rządu polskiego – B. Majczyna, w charakterze pełnomocnika,
- w imieniu Komisji Europejskiej – S. Grünheid oraz K. Herrmann, w charakterze pełnomocników,

po zapoznaniu się z opinią rzecznika generalnego na posiedzeniu w dniu 4 maja 2023 r.,

wydaje następujący

Wyrok

- 1 Wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym dotyczy wykładni art. 3 ust. 4 i art. 8 decyzji ramowej Rady 2008/909/WSiSW z dnia 27 listopada 2008 r. o stosowaniu zasady wzajemnego uznawania do wyroków skazujących na karę pozbawienia wolności lub inny środek polegający na pozbawieniu wolności – w celu wykonania tych wyroków w Unii Europejskiej (Dz.U. 2008, L 327, s. 27), zmienionej decyzją ramową Rady 2009/299/WSiSW z dnia 26 lutego 2009 r. (Dz.U. 2009, L 81, s. 24) (zwanej dalej „decyzją ramową 2008/909”) w związku z art. 47 akapit drugi Karty praw podstawowych Unii Europejskiej (zwanej dalej „kartą”).
- 2 Wniosek ten został złożony w ramach postępowania dotyczącego wniosku o uznanie i wykonanie w Niemczech wyroku skazującego na karę sześciu miesięcy pozbawienia wolności orzeczoną wobec M.D. przez polski sąd.

Ramy prawne

- 3 Motywy 5 i 13 decyzji ramowej 2008/909 mają następujące brzmienie:
 - „(5) Prawa proceduralne w postępowaniach karnych stanowią kluczowy element zapewniający wzajemne zaufanie pomiędzy państwami członkowskimi w zakresie współpracy sądowej. Stosunki między państwami członkowskimi, które cechuje szczególne wzajemne zaufanie do systemów prawnych innych państw członkowskich, umożliwiają uznanie przez państwo wykonujące decyzji podjętych przez organy państwa wydającego. Dlatego też należy przewidzieć dalszy rozwój współpracy określonej w istniejących instrumentach Rady Europy dotyczących wykonywania wyroków w sprawach karnych, w szczególności w przypadkach, gdy wyrok w sprawie karnej dotyczy obywateli Unii, którzy zostali skazani na karę pozbawienia wolności lub środek polegający na pozbawieniu wolności w innym państwie członkowskim. Niezależnie od konieczności zapewnienia osobie skazanej odpowiednich zabezpieczeń, jej udział w postępowaniu nie powinien już dominować jego przebiegu poprzez wymaganie we wszystkich przypadkach jej zgody na przekazanie wyroku do innego państwa członkowskiego w celu jego uznania i wykonania orzeczonej kary.

[...]

- (13) Niniejsza decyzja ramowa nie narusza praw podstawowych i jest zgodna z zasadami uznanymi w art. 6 Traktatu o Unii Europejskiej i odzwierciedlonymi w Karcie praw podstawowych Unii Europejskiej, w szczególności w jej rozdziale VI. Żaden z przepisów niniejszej decyzji ramowej nie powinien być interpretowany jako zakaz odmowy wykonania orzeczenia, jeśli istnieją obiektywne przesłanki, aby przypuszczać, że kara została orzeczona w celu ukarania danej osoby ze względu na jej płeć, rasę, religię, pochodzenie etniczne, obywatelstwo, język, poglądy polityczne lub orientację seksualną albo że jej sytuacja może być niekorzystna z któregośkolwiek z tych powodów”.
- 4 Zgodnie z art. 3 decyzji ramowej, zatytułowanym „Cel i zakres stosowania”:
- „1. Celem niniejszej decyzji ramowej jest określenie zasad, zgodnie z którymi państwo członkowskie, aby ułatwić resocjalizację osoby skazanej, uznaje wyrok i wykonuje karę.
2. Niniejsza decyzja ramowa ma zastosowanie w przypadkach, gdy osoba skazana znajduje się w państwie wydającym lub w państwie wykonującym.
- [...]
4. Niniejsza decyzja ramowa nie narusza obowiązku poszanowania praw podstawowych i podstawowych zasad prawnych określonych w art. 6 Traktatu o Unii Europejskiej”.
- 5 Artykuł 4 decyzji ramowej, zatytułowany „Kryteria mające zastosowanie do przekazywania wyroku i zaświadczenia do innego państwa członkowskiego”, stanowi:
- „1. W sytuacji gdy osoba skazana przebywa w państwie wydającym lub państwie wykonującym i pod warunkiem że osoba ta wyraziła zgodę, jeśli jest to wymagane zgodnie z art. 6, wyrok wraz z zaświadczeniem, którego standardowy formularz określono w załączniku I, może być przekazany do jednego z następujących państw członkowskich:
- a) państwa członkowskiego, którego osoba skazana jest obywatelem i w którym mieszka; lub
- b) państwa członkowskiego, którego osoba skazana jest obywatelem, ale w którym nie mieszka, i do którego będzie deportowana po zwolnieniu jej z wykonania kary na podstawie nakazu o wydaleniu lub deportacji będącego częścią wyroku lub decyzji sądowej albo administracyjnej lub jakiegokolwiek innego środka będącego następstwem wyroku; lub
- c) państwa członkowskiego innego niż państwo członkowskie, o którym mowa w lit. a) lub b), którego właściwy organ wyrazi zgodę na przekazanie do tego państwa członkowskiego wyroku i zaświadczenia.
- [...]”.
- 6 Artykuł 8 omawianej decyzji ramowej, zatytułowany „Uznanie wyroku i wykonanie kary”, stanowi:
- „1. Właściwy organ państwa wykonującego uznaje wyrok, który został przekazany zgodnie z art. 4, jak również z procedurą przewidzianą w art. 5, oraz niezwłocznie podejmuje wszelkie niezbędne środki w celu wykonania kary, chyba że właściwy organ postanowi powołać się na jedną z podstaw odmowy uznania i wykonania przewidzianych w art. 9.

[...]”.

- 7 Artykuł 9 decyzji ramowej 2008/909, zatytułowany „Podstawy odmowy uznania i wykonania”, stanowi:

„1. Właściwy organ państwa wykonującego może odmówić uznania wyroku i wykonania kary, jeżeli:

[...];

i) według zaświadczenia określonego w art. 4 dana osoba nie stawiała się osobiście na rozprawie, w wyniku której wydano orzeczenie, chyba że w zaświadczeniu stwierdza się, że dana osoba zgodnie z dalszymi wymogami proceduralnymi określonymi w prawie krajowym państwa wydającego nakaz:

(i) w odpowiednim terminie:

– została wezwana osobiście i tym samym została poinformowana o wyznaczonym terminie i miejscu rozprawy, w wyniku której wydano to orzeczenie, albo inną drogą rzeczywiście otrzymała urzędową informację o wyznaczonym terminie i miejscu rozprawy w sposób jednoznacznie pozwalający stwierdzić, że wiedziała o wyznaczonej rozprawie,

– oraz

– została poinformowana, że orzeczenie może zostać wydane, jeżeli nie stawi się na rozprawie;

albo

(ii) wiedząc o wyznaczonej rozprawie, udzieliła pełnomocnictwa obrońcy, który został wyznaczony przez daną osobę lub przez państwo do tego, aby [bronić jej] na rozprawie, i obrońca ten faktycznie bronił [jej] na rozprawie;

albo

(iii) po doręczeniu jej orzeczenia i wyraźnym pouczeniu o prawie do ponownego rozpoznania sprawy lub do złożenia odwołania, w których to procedurach dana osoba ma prawo uczestniczyć i które pozwalają na ponowne rozpoznanie sprawy pod względem merytorycznym i z uwzględnieniem nowych dowodów oraz które mogą prowadzić do uchylenia lub zmiany pierwotnego orzeczenia:

– wyraźnie oświadczyła, że nie kwestionuje orzeczenia,

– lub

– nie wystąpiła w ustawowym terminie o ponowne rozpoznanie sprawy ani nie złożyła odwołania;

[...]”.

- 8 Artykuł 17 tej decyzji ramowej, zatytułowany „Prawo regulujące wykonanie”, ma następujące brzmienie:

„1. Wykonanie kary podlega prawu państwa wykonującego. Jedynie organy państwa wykonującego, z zastrzeżeniem ust. 2 i 3, są właściwe w sprawach dotyczących procedury wykonania i określenia wszystkich odnoszących się do niej środków, w tym podstaw przedterminowego lub warunkowego zwolnienia.

[...]”.

Postępowanie główne i pytania prejudycjalne

- 9 M.D., obywatel polski, mający miejsce zwykłego pobytu w Niemczech, został skazany w Polsce wyrokiem Sądu Rejonowego Szczecin-Prawobrzeże (Polska) z dnia 7 sierpnia 2018 r. na karę sześciu miesięcy pozbawienia wolności, z warunkowym zawieszeniem wykonania kary. Zainteresowany nie był obecny na rozprawie, mimo że – zgodnie z informacjami przekazanymi przez polskie sądy – wezwanie na rozprawę zostało wysłane do M.D. na adres w Polsce podany przez niego w postępowaniu przygotowawczym.
- 10 Postanowieniem z dnia 16 lipca 2019 r. ten sam sąd uchylił pierwotnie orzeczone warunkowe zawieszenie wykonania kary i zarządził wykonanie kary pozbawienia wolności orzeczonej wobec M.D. Z akt sprawy przedłożonych Trybunałowi nie wynika jasno, jakie były powody uchylenia, a w szczególności czy było ono następstwem kolejnego wyroku skazującego.
- 11 W dniu 13 sierpnia 2020 r. Sąd Okręgowy w Szczecinie (Polska) wydał europejski nakaz aresztowania, na podstawie którego M.D. został zatrzymany w Niemczech. Decyzją z dnia 17 grudnia 2020 r. Staatsanwaltschaft Köln (prokuratura w Kolonii, Niemcy) odmówiła wykonania nakazu aresztowania, powołując się na art. 4 pkt 6 decyzji ramowej Rady 2002/584/WSiSW z dnia 13 czerwca 2002 r. w sprawie europejskiego nakazu aresztowania i procedury wydawania osób między państwami członkowskimi (Dz.U. 2002, L 190, s. 1), zmienionej decyzją ramową Rady 2009/299/WSiSW z dnia 26 lutego 2009 r. (Dz.U. 2009, L 81, s. 24) (zwanej dalej „decyzją ramową 2002/584”) i uzasadniając to tym, że miejsce zwykłego pobytu zainteresowanego znajduje się od wielu lat w Niemczech i że sprzeciwił się on wydaniu polskim organom.
- 12 W dniu 26 stycznia 2021 r. Sąd Okręgowy w Szczecinie przekazał Generalstaatsanwaltschaft Berlin (prokuraturze generalnej w Berlinie, Niemcy) uwierzytelnioną kopię wyroku z dnia 7 sierpnia 2018 r. wraz z zaświadczeniem, o którym mowa w art. 4 decyzji ramowej 2008/909, w celu wykonania w Niemczech kary pozbawienia wolności orzeczonej wobec M.D. Akta sprawy zostały przekazane właściwej miejscowo Staatsanwaltschaft Aachen (prokuraturze w Akwizgranie, Niemcy).
- 13 Decyzją z dnia 2 listopada 2021 r., po przesłuchaniu M.D., który stwierdził, że nie otrzymał wezwania na rozprawę odbywającą się w Polsce, oraz podniósł, że postawione mu zarzuty nie były zasadne, Staatsanwaltschaft Aachen (prokuratura w Akwizgranie) zwróciła się do sądu penitencjarnego przy Landgericht Aachen (sądzie krajowym w Akwizgranie, Niemcy), będącego sądem odsyłającym, o uwzględnienie wniosku o uznanie oraz wykonanie wyroku i postanowienia Sądu Rejonowego Szczecin-Prawobrzeże z dnia 7 sierpnia 2018 r. i 16 lipca 2019 r. oraz o orzeczenie wobec M.D. kary sześciu miesięcy pozbawienia wolności. Zdaniem

Staatsanwaltschaft Aachen (prokuratury w Akwizgranie) wszystkie warunki wymagane dla wykonania wyroku wydanego w Polsce zostały spełnione. W szczególności czyny leżące u podstaw wyroku skazującego, popełnione między marcem a czerwcem 2009 r., były, zdaniem prokuratury, czynami karalnymi w niemieckim prawie karnym jako przywłaszczenie i fałszowanie dokumentów.

- 14 Sąd odsyłający zastanawia się, czy z powodu naruszenia przez Rzeczpospolitą Polską art. 47 akapit drugi karty i art. 2 TUE może odmówić stwierdzenia wykonalności w Niemczech kary pozbawienia wolności orzeczonej wobec M.D. w tym państwie członkowskim. Zauważa on, że przesłanki, którymi dysponuje, wykazują istnienie systemowych lub uogólnionych nieprawidłowości w polskim systemie sądownictwa w dniach wydania wyroku i postanowienia Sądu Rejonowego Szczecin-Prawobrzeże, których to wykonania sąd ten się domaga, a mianowicie w dniach 7 sierpnia 2018 r. i 16 lipca 2019 r. W tym względzie sąd odsyłający odnosi się, między innymi, do uzasadnionego wniosku Komisji Europejskiej, wydanego na podstawie art. 7 ust. 1 TUE i dotyczącego praworządności w Polsce, z dnia 20 grudnia 2017 r. [COM(2017) 835 final], jak również do najnowszego orzecznictwa Trybunału odnoszącego się do tego tematu.
- 15 W tym kontekście Landgericht Aachen (sąd krajowy w Akwizgranie) zastanawia się, czy w celu uznania i wykonania w Niemczech kary pozbawienia wolności orzeczonej wobec M.D. w Polsce do niego samego należy ustalenie, czy system sądownictwa tego państwa członkowskiego wykazywał istnienie nieprawidłowości w dniach 7 sierpnia 2018 r. i 16 lipca 2019 r. i czy prawo podstawowe zainteresowanego do rzetelnego procesu zostało naruszone, czy też kwestię tę, w celu uniknięcia rozbieżności pomiędzy państwami członkowskimi Unii, powinien ustalić Trybunał. Co do istoty sąd ten nie uważa za oczywiste, że rozwiązanie przyjęte przez Trybunał w wyroku z dnia 25 lipca 2018 r., Minister for Justice and Equality (Nieprawidłowości w systemie sądownictwa) (C-216/18 PPU, EU:C:2018:586) w kwestii decyzji ramowej 2002/584 można w braku w decyzji 2008/909 odpowiednika motywu 10 decyzji ramowej 2002/584 i przy uwzględnieniu rozwiązania przyjętego przez Trybunał w wyroku z dnia 27 maja 2019 r., OG i PI (Prokuratury w Lubece i w Zwickau) (C-508/18 i C-82/19 PPU, EU:C:2019:456) zastosować do tejże decyzji 2008/909.
- 16 Landgericht Aachen (sąd krajowy w Akwizgranie) zastanawia się również, jak należy postąpić, w sytuacji gdy w dniach wydania orzeczeń, o wykonanie których do niego wystąpiono, stan praworządności w państwie je wydającym był zadowalający, lecz następnie sytuacja rozwinęła się niekorzystnie, tak więc stan ów nie był już zadowalający w chwili orzekania przez wykonujące nakaz państwo członkowskie w sprawie uznania i wykonania wyroku skazującego.
- 17 W tych okolicznościach Landgericht Aachen (sąd krajowy w Akwizgranie) postanowił zawiesić postępowanie i zwrócić się do Trybunału z następującymi pytaniami prejudycjalnymi:
 - „1) Czy sąd wykonującego państwa członkowskiego, do którego zwrócono się o stwierdzenie wykonalności, może na podstawie art. 3 ust. 4 decyzji ramowej 2008/909 [...] w związku z art. 47 akapit drugi [karty] odmówić uznania wyroku innego państwa członkowskiego i wykonania kary orzeczonej w tym wyroku zgodnie z art. 8 tej decyzji, jeżeli istnieją przesłanki wskazujące na to, że stosunki panujące w tym państwie członkowskim – w chwili wydania orzeczenia, które ma zostać wykonane, lub dotyczących go późniejszych orzeczeń – są niezgodne z prawem podstawowym do rzetelnego procesu sądowego, ponieważ w tym państwie członkowskim system sądownictwa jako taki nie jest już zgodny z zapisaną w art. 2 TUE zasadą państwa prawnego?

2) Czy sąd wykonującego państwa członkowskiego, do którego zwrócono się o stwierdzenie wykonalności, może na podstawie art. 3 ust. 4 decyzji ramowej 2008/909 w związku z zapisaną w art. 2 TUE zasadą państwa prawnego odmówić uznania wyroku innego państwa członkowskiego i wykonania kary orzeczonej w tym wyroku zgodnie z art. 8 tej decyzji ramowej, jeżeli istnieją przesłanki wskazujące na to, że system sądownictwa tego państwa członkowskiego – w chwili wydania orzeczenia w sprawie stwierdzenia wykonalności – nie jest już zgodny z wyżej wskazaną zasadą?

3) W wypadku udzielenia odpowiedzi twierdzącej na pytanie pierwsze:

W drugiej kolejności – czy przed odmową uznania wyroku sądu innego państwa członkowskiego i wykonania kary orzeczonej w tym wyroku z powołaniem się na art. 3 ust. 4 decyzji ramowej 2008/909 w związku z art. 47 akapit drugi [karty] ze względu na to, że istnieją przesłanki wskazujące na to, że stosunki w tym państwie członkowskim są niezgodne z prawem podstawowym do rzetelnego procesu sądowego, gdyż sam system sądownictwa w tym państwie członkowskim nie jest już zgodny z zasadą państwa prawnego, należy jeszcze zbadać, czy te niezgodne z prawem podstawowym do rzetelnego procesu sądowego stosunki wywarły w danym postępowaniu konkretny skutek, który okazał się niekorzystny dla skazanego?

4) W zakresie, w jakim na pytanie pierwsze lub drugie zostanie udzielona odpowiedź przecząca, z takim skutkiem, że wydanie rozstrzygnięcia, czy stosunki w danym państwie członkowskim są niezgodne z prawem podstawowym do rzetelnego procesu sądowego ze względu na to, że system sądownictwa w tym państwie jako taki nie jest już zgodny z zasadą państwa prawnego, nie należy do sądów państw członkowskich, lecz do Trybunału:

Czy w dniu 7 sierpnia 2018 r. lub w dniu 16 lipca 2019 r. system sądownictwa w Rzeczypospolitej Polskiej był – względnie czy obecnie jest – zgodny z zapisaną w art. 2 TUE zasadą państwa prawnego?”.

W przedmiocie pytań prejudycjalnych

W przedmiocie pytań od pierwszego do trzeciego

- 18 W pytaniach od pierwszego do trzeciego – które należy rozpatrywać łącznie – sąd odsyłający pragnie się w istocie dowiedzieć, czy art. 3 ust. 4 i art. 8 decyzji ramowej 2008/909 należy interpretować w ten sposób, że sąd wykonującego państwa członkowskiego może sam odmówić uznania i wykonania wyroku skazującego orzeczonego przez sąd innego państwa członkowskiego, jeżeli dysponuje przesłankami wykazującymi istnienie w tym kraju systemowych lub uogólnionych nieprawidłowości dotyczących prawa do rzetelnego procesu oraz, szerzej, funkcjonowania systemu sądownictwa i poszanowania praworządności. Na wypadek odpowiedzi twierdzącej sąd odsyłający zapytuje, którą datę powinien przyjąć do celów oceny, czy istniały takie systemowe lub uogólnione nieprawidłowości i czy powinien również upewnić się, czy miały one konkretny wpływ na sytuację osoby skazanej.
- 19 Podobnie jak decyzja ramowa 2002/584, decyzja 2008/909 konkretyzuje, w dziedzinie prawa karnego, zasady wzajemnego zaufania i wzajemnego uznawania, wymagające, w szczególności w przestrzeni wolności, bezpieczeństwa i sprawiedliwości, by każde z państw członkowskich uznawało – z zastrzeżeniem wyjątkowych okoliczności – iż wszystkie inne państwa członkowskie

przestrzegają prawa Unii, a zwłaszcza praw podstawowych uznanych w tym prawie [zob. podobnie wyroki: z dnia 10 listopada 2016 r., Poltorak, C-452/16 PPU, EU:C:2016:858, pkt 26; a także z dnia 22 lutego 2022 r., Openbaar Ministerie (Sąd ustanowiony ustawą w wydającym nakaz państwie członkowskim), C-562/21 PPU i C-563/21 PPU, EU:C:2022:100, pkt 40]. Tak jak podkreślono w motywie 5 decyzji ramowej 2008/909, decyzja ta zacieśnia współpracę sądową w kwestii uznawania i wykonywania wyroków w sprawach karnych, gdy wyrok w sprawie karnej dotyczy obywateli Unii, którzy zostali skazani na karę pozbawienia wolności lub środków polegający na pozbawieniu wolności w innym państwie członkowskim, w celu ułatwienia ich reintegracji społecznej.

- 20 W tym celu art. 8 owej decyzji ramowej przewiduje, że organ wykonujący jest zasadniczo zobowiązany do uwzględnienia wniosku o uznanie wyroku i wykonanie orzeczonej w nim kary pozbawienia wolności lub środka polegającego na pozbawieniu wolności orzeczonych w innym państwie członkowskim, który został mu przekazany zgodnie z art. 4 i 5 wspomnianej decyzji ramowej. Organ ten może zasadniczo odmówić uwzględnienia takiego wniosku tylko ze względu na jedną z podstaw odmowy uznania i wykonania, których zamkniętą listę zawiera art. 9 tej samej dyrektywy.
- 21 Trybunał przyznał jednak, że w wyjątkowych okolicznościach mogą zostać wprowadzone dodatkowe ograniczenia zasad wzajemnego uznania i zaufania (wyrok z dnia 5 kwietnia 2016 r., Aranyosi i Căldăraru, C-404/15 i C-659/15 PPU, EU:C:2016:198, pkt 82 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 22 Dzieje się tak pod pewnymi warunkami, w obszarze regulowanym decyzją ramową 2002/584, jeżeli osoba, której dotyczy europejski nakaz aresztowania, będzie rzeczywiście narażona na nieludzkie lub poniżające traktowanie, w rozumieniu art. 4 karty, w wypadku przekazania jej do wydającego nakaz państwa członkowskiego. Do takiego rozstrzygnięcia Trybunał doszedł, opierając się zarówno na art. 1 ust. 3 decyzji ramowej 2002/584, zgodnie z którym decyzja ta nie narusza obowiązku poszanowania praw podstawowych i podstawowych zasad prawnych określonych w art. 6 TUE, jak również na bezwzględnym charakterze prawa podstawowego zagwarantowanego w art. 4 karty (zob. podobnie wyrok z dnia 5 kwietnia 2016 r., Aranyosi i Căldăraru, C-404/15 i C-659/15 PPU, EU:C:2016:198, pkt 83, 84).
- 23 Trybunał orzekł następnie, że organ wykonujący może również wstrzymać się, w wyjątkowych okolicznościach, od uwzględnienia europejskiego nakazu aresztowania, jeżeli wydanie osoby poszukiwanej może rzeczywiście narazić ją na ryzyko naruszenia jej podstawowego prawa do rzetelnego procesu, ustanowionego w art. 47 akapit drugi karty, ze względu na fundamentalne znaczenie tego prawa dla ochrony wszystkich praw, jakie jednostki wywodzą z prawa Unii, oraz dla zachowania wartości wspólnych państwom członkowskim, określonych w art. 2 TUE, w szczególności wartości państwa prawnego [zob. podobnie wyroki: z dnia 25 lipca 2018 r., Minister for Justice and Equality (Nieprawidłowości w systemie sądownictwa), C-216/18 PPU, EU:C:2018:586, pkt 48, 59; a także z dnia 22 lutego 2022 r., Openbaar Ministerie (Sąd ustanowiony ustawą w wydającym nakaz państwie członkowskim), C-562/21 PPU i C-563/21 PPU, EU:C:2022:100, pkt 45, 46].
- 24 Sąd odsyłający zastanawia się, czy takie rozwiązanie można zastosować w wypadku wniosku mającego na celu nie przekazanie organom wydającym osoby, której dotyczy europejski nakaz aresztowania, na podstawie decyzji ramowej 2002/584, lecz uznanie wyroku i wykonanie w państwie wykonującym kary orzeczonej w tym wyroku przez inne państwo członkowskie, jeżeli istnieją przesłanki wskazujące na to, że stosunki panujące w tym państwie członkowskim –

- w chwili wydania orzeczenia, które ma zostać wykonane, lub dotyczących go późniejszych orzeczeń – są niezgodne z prawem podstawowym do rzetelnego procesu sądowego, ustanowionym w art. 47 akapit drugi karty.
- 25 W tym względzie należy zauważyć, że art. 3 ust. 4 decyzji ramowej 2008/909 stanowi, iż decyzja ta nie narusza obowiązku poszanowania praw podstawowych i podstawowych zasad prawnych określonych w art. 6 TUE.
- 26 Ponadto motyw 13 tej decyzji ramowej wskazuje, że „nie narusza [ona] praw podstawowych i jest zgodna z zasadami uznanymi w art. 6 Traktatu o Unii Europejskiej i odzwierciedlonymi w [karcie] [...], w szczególności w jej tytule VI”, wśród których wymienia się prawo do sprawiedliwego rozpatrzenia sprawy przez niezawisły i bezstronny sąd, ustanowione w art. 47 akapit drugi karty. Ten sam motyw wyjaśnia w szczególności, że „żaden z przepisów [decyzji ramowej 2008/909] nie powinien być interpretowany jako zakaz odmowy wykonania orzeczenia, jeśli istnieją obiektywne przesłanki, aby przypuszczać, że kara została orzeczona w celu ukarania danej osoby ze względu na jej płeć, rasę, religię, pochodzenie etniczne, obywatelstwo, język, poglądy polityczne lub orientację seksualną albo że jej sytuacja może być niekorzystna z któregośkolwiek z tych powodów”.
- 27 Wynika z tego, że podobnie jak decyzję ramową 2002/584, decyzję ramową 2008/909 należy interpretować w ten sposób, że właściwy organ wykonującego państwa członkowskiego może odmówić, w wyjątkowych okolicznościach, uznania wyroku i wykonania kary orzeczonej w wydającym nakaz państwie członkowskim, jeżeli dysponuje przesłankami wskazującymi na systemowe i uogólnione nieprawidłowości mogące wpłynąć na niezależność sądów w tym państwie, a także naruszyć istotę prawa podstawowego do rzetelnego procesu osoby, której wyrok dotyczy.
- 28 Mówiąc ściślej, w odpowiedzi na pytania sądu odsyłającego dotyczące sytuacji, w której wykonania wniosku złożonego na podstawie decyzji ramowej 2008/909 można odmówić w wypadku systemowych i uogólnionych naruszeń prawa do rzetelnego procesu w wydającym nakaz państwie członkowskim, należy wyjaśnić, że możliwość odmowy uznania wyroku i wykonania orzeczonej w nim kary na podstawie art. 3 ust. 4 decyzji ramowej 2008/909 z powodu ryzyka naruszenia prawa podstawowego do rzetelnego procesu wymaga ze strony właściwego organu wykonującego państwa członkowskiego przeprowadzenia dwuetapowego badania.
- 29 W pierwszym etapie organ ten powinien ustalić, czy istnieją obiektywne, wiarygodne, dokładne i należycie zaktualizowane przesłanki świadczące o istnieniu rzeczywistego ryzyka naruszenia w wydającym nakaz państwie członkowskim prawa podstawowego do rzetelnego procesu, zagwarantowanego w art. 47 akapit drugi karty, ze względu na systemowe lub uogólnione nieprawidłowości w zakresie niezależności sądów w tym państwie członkowskim [zob. analogicznie wyrok z dnia 22 lutego 2022 r., Openbaar Ministerie (Sąd ustanowiony ustawą w wydającym nakaz państwie członkowskim), C-562/21 PPU i C-563/21 PPU, EU:C:2022:100, pkt 52 i przytoczone tam orzecznictwo].
- 30 W takiej sytuacji właściwy organ wykonującego państwa członkowskiego powinien, w drugim etapie, sprawdzić, w sposób konkretny i dokładny, w jakim zakresie stwierdzone w pierwszym etapie nieprawidłowości mogły wpłynąć na funkcjonowanie w wydającym nakaz państwie członkowskim sądów właściwych w zakresie prowadzenia postępowania wobec osoby, której to postępowanie dotyczy, oraz czy z uwagi na jej indywidualną sytuację, charakter przestępstwa, za którego popełnienie była sądzona, oraz okoliczności faktyczne, w których wydano wyrok skazujący, którego uznania i wykonania się oczekuje, jak również – w stosownym przypadku –

- dotatkowe informacje dostarczone przez to państwo członkowskie na podstawie wspomnianej decyzji ramowej, istnieją poważne i uzasadnione podstawy, aby sądzić, że takie ryzyko rzeczywiście istniało w danej sprawie [zob. analogicznie wyrok z dnia 22 lutego 2022 r., Openbaar Ministerie (Sąd ustanowiony ustawą w wydającym nakaz państwie członkowskim), C-562/21 PPU i C-563/21 PPU, EU:C:2022:100, pkt 53 i przytoczone tam orzecznictwo].
- 31 W tym względzie brak w decyzji ramowej 2008/909 odpowiednika motywu 10 decyzji ramowej 2002/584 – zgodnie z którym wykonanie europejskiego nakazu aresztowania można zawiesić jedynie w przypadku poważnego i trwałego naruszenia przez jedno z państw członkowskich zasad określonych w art. 6 ust. 1 TUE, stwierdzonego przez Radę Unii Europejskiej na podstawie art. 7 ust. 1 TUE – dotyczącego możliwości zawieszenia, ogólnie rzecz biorąc, mechanizmu europejskiego nakazu aresztowania wobec jednego z państw członkowskich, nie może podważać konieczności dokonania przez właściwy organ wykonującego państwa członkowskiego, w każdej sprawie z osobna, weryfikacji opisanej w poprzednim punkcie.
- 32 Sam wyrok z dnia 27 maja 2019 r., OG i PI (Prokuratury w Lubece i w Zwickau) (C-508/18 i C-82/19 PPU, EU:C:2019:456), przywołany przez sąd odsyłający, dotyczył tego, czy organy prokuratury wchodzą w zakres pojęcia „wydającego nakaz organu sądowego” w rozumieniu decyzji ramowej 2002/584, co nie ma bezpośredniego związku z pytaniem zadaniem w niniejszej sprawie. W żadnym wypadku nie można wnioskować z tego wyroku, że systemowe lub uogólnione nieprawidłowości w kwestii niezależności sądownictwa w wydającym nakaz państwie członkowskim wystarczają do zwolnienia państwa wykonującego z uznawania wyroków i wykonywania kar orzeczonych przez sądy wydającego nakaz państwa członkowskiego na podstawie decyzji ramowej 2008/909 [zob. analogicznie wyrok z dnia 17 grudnia 2020 r., Openbaar Ministerie (Niezależność wydającego nakaz organu sądowego), C-354/20 PPU i C-412/20 PPU, EU:C:2020:1033, pkt 50].
- 33 Należy bowiem przypomnieć, że istnienie takich systemowych lub uogólnionych nieprawidłowości nie musi mieć wpływu na wszystkie orzeczenia wydawane przez sądy danego państwa członkowskiego w każdej indywidualnej sprawie [zob. podobnie wyrok z dnia 17 grudnia 2020 r., Openbaar Ministerie (Niezależność wydającego nakaz organu sądowego), C-354/20 PPU i C-412/20 PPU, EU:C:2020:1033, pkt 41, 42].
- 34 Umożliwienie właściwemu organowi wykonującego państwa członkowskiego zawieszenia, z jego własnej inicjatywy, mechanizmu przewidzianego w decyzji ramowej 2008/909 poprzez odmawianie, co do zasady, uwzględniania wszystkich wniosków o uznanie wyroków i wykonanie orzeczonych w nich kar, które pochodzą od państwa członkowskiego, w którym występują te nieprawidłowości, podważałoby zasady wzajemnego zaufania i wzajemnego uznawania, stanowiące podstawę tej decyzji ramowej [zob. analogicznie wyrok z dnia 17 grudnia 2020 r., Openbaar Ministerie (Niezależność wydającego nakaz organu sądowego), C-354/20 PPU i C-412/20 PPU, EU:C:2020:1033, pkt 43].
- 35 Ponadto, w przeciwieństwie do tego, co sugeruje sąd odsyłający, ocena, czy dowody przedstawione przez osobę zainteresowaną wskazują na istnienie powodu uzasadniającego odmowę uznania i wykonania wyroku skazującego stanowiącego przedmiot postępowania głównego, nie leży w gestii Trybunału, lecz właśnie w gestii tegoż sądu, przy czym jednak, zgodnie z orzecznictwem Trybunału, możliwość takiej odmowy stanowi wyjątek, który musi być interpretowany w sposób ścisły [zob. analogicznie postanowienie z dnia 12 lipca 2022 r., Minister for Justice and Equality (Sąd ustanowiony ustawą w wydającym nakaz państwie członkowskim – II), C-480/21, EU:C:2022:592, pkt 48 i przytoczone tam orzecznictwo].

- 36 Należy również wyjaśnić, że jeśli chodzi o datę, którą właściwy organ wykonującego państwa członkowskiego powinien przyjąć w celu przeprowadzenia tej oceny, to – ponieważ chodzi o wnioski objęte zakresem decyzji ramowej 2008/909, mającej na celu uznanie i wykonanie w jednym państwie członkowskim wyroku skazującego orzeczonego w innym państwie członkowskim – analiza istnienia systemowych lub uogólnionych nieprawidłowości systemu sądownictwa w wydającym nakaz państwie członkowskim, dotycząca między innymi niezależności sądów, musi zostać przeprowadzona w świetle sytuacji panującej w tym państwie w dniu wydania wspomnianego wyroku skazującego. Przy dokonywaniu oceny można uwzględnić rozwój sytuacji aż do tego dnia. Natomiast zasadniczo nie należy uwzględniać rozwoju tej sytuacji po wspomnianym dniu.
- 37 Celem tej analizy jest bowiem umożliwienie właściwemu organowi wykonującego państwa członkowskiego, na podstawie dowodów przedstawionych przez osobę zainteresowaną, dokonania oceny, czy te systemowe lub uogólnione nieprawidłowości mogły mieć konkretny wpływ na postępowanie karne, które toczyło się wobec tej osoby i doprowadziło do wyroku skazującego [zob. analogicznie postanowienie z dnia 12 lipca 2022 r., Minister for Justice and Equality (Sąd ustanowiony ustawą w wydającym nakaz państwie członkowskim – II), C-480/21, EU:C:2022:592, pkt 41].
- 38 Wynika z tego, że do celów oceny zarówno istnienia systemowych i uogólnionych nieprawidłowości w wydającym nakaz państwie członkowskim, jak również konkretnego wpływu, jaki mogły one mieć na sytuację osoby skazanej, sąd odsyłający powinien przyjąć datę wydania wyroku skazującego.
- 39 Nie jest natomiast konieczne zastanawianie się nad poszanowaniem praworządności lub jego brakiem w wydającym nakaz państwie członkowskim w dniu, w którym właściwy organ wykonującego państwa członkowskiego orzeka w sprawie wniosku o uznanie wyroku i wykonanie kary orzeczonej w wydającym nakaz państwie członkowskim, skoro samym przedmiotem tego postępowania jest fakt, że osoba zainteresowana przebywa w wykonującym państwie członkowskim, aby odbyć tam wyrok, i nie zachodzi potrzeba wydania jej organom wydającego nakaz państwa członkowskiego.
- 40 To samo dotyczy sytuacji panującej w wydającym nakaz państwie członkowskim w dniu uchylecia warunkowego zawieszenia wykonania kary, jeżeli orzeczono o nim z powodu naruszenia obiektywnego warunku, z którym pierwotna kara była – w stosownym przypadku – związana, ponieważ uchylenie to stanowiło zwykły środek wykonawczy, nie zmieniający ani rodzaju, ani wymiaru kary [zob. podobnie wyrok z dnia 23 marca 2023 r., Minister for Justice and Equality (Uchylenie warunkowego zawieszenia wykonania kary), C-514/21 i C-515/21, EU:C:2023:235, pkt 53 i przytoczone tam orzecznictwo].
- 41 Jednakże w sytuacji gdy uchylenie warunkowego zawieszenia wykonania kary jest wynikiem nowego wyroku skazującego, co sąd odsyłający powinien sprawdzić w postępowaniu głównym, ocena sytuacji panującej w wydającym nakaz państwie członkowskim do dnia wydania nowego wyroku skazującego, którego orzeczenie skutkowało tymże uchyleniem oraz umożliwiło tym samym złożenie wniosku o uznanie i wykonanie pierwotnej kary, należy do właściwego organu wykonującego państwa członkowskiego [zob. analogicznie wyrok z dnia 23 marca 2023 r., Minister for Justice and Equality (Uchylenie warunkowego zawieszenia wykonania kary), C-514/21 i C-515/21, EU:C:2023:235, pkt 67, 68].

- 42 W świetle wszystkich powyższych rozważań na pytania od pierwszego do trzeciego należy odpowiedzieć, że art. 3 ust. 4 i art. 8 decyzji ramowej 2008/909 należy interpretować w ten sposób, że właściwy organ wykonującego państwa członkowskiego może odmówić uznania i wykonania wyroku skazującego orzeczonego przez sąd innego państwa członkowskiego, jeżeli dysponuje przesłankami wskazującymi na istnienie w tym innym państwie systemowych i uogólnionych nieprawidłowości dotyczących prawa do rzetelnego procesu, między innymi w kwestii niezależności sądów, oraz na istnienie poważnych powodów, aby sądzić, że owe nieprawidłowości mogły mieć konkretny wpływ na postępowanie karne, które toczyło się wobec osoby zainteresowanej. Do właściwego organu wykonującego państwa członkowskiego należy ocena sytuacji panującej w wydającym nakaz państwie członkowskim do dnia wydania wyroku skazującego, o którego uznanie i wykonanie to państwo wnosi, jak również, w stosownym przypadku, do dnia wydania nowego wyroku skazującego, skutkującego uchynieniem warunkowego zawieszenia wykonania kary, o której wykonanie wnosi wydające nakaz państwo, a któremu to warunkowemu zawieszeniu podlegała pierwotnie orzeczona kara.

W przedmiocie pytania czwartego

- 43 Z uwagi na odpowiedź udzieloną na pytania od pierwszego do trzeciego nie ma potrzeby udzielania odpowiedzi na pytanie czwarte.

W przedmiocie kosztów

- 44 Dla stron w postępowaniu głównym niniejsze postępowanie ma charakter incydentalny, dotyczy bowiem kwestii podniesionej przed sądem odsyłającym, do niego zatem należy rozstrzygnięcie o kosztach. Koszty poniesione w związku z przedstawieniem uwag Trybunałowi, inne niż koszty stron w postępowaniu głównym, nie podlegają zwrotowi.

Z powyższych względów Trybunał (czwarta izba) orzeka, co następuje:

Artykuł 3 ust. 4 i art. 8 decyzji ramowej Rady 2008/909/WSiSW z dnia 27 listopada 2008 r. o stosowaniu zasady wzajemnego uznawania do wyroków skazujących na karę pozbawienia wolności lub inny środek polegający na pozbawieniu wolności – w celu wykonania tych wyroków w Unii Europejskiej, zmienionej decyzją ramową Rady 2009/299/WSiSW z dnia 26 lutego 2009 r.,

należy interpretować w ten sposób, że:

właściwy organ wykonującego państwa członkowskiego może odmówić uznania i wykonania wyroku skazującego orzeczonego przez sąd innego państwa członkowskiego, jeżeli dysponuje przesłankami wskazującymi na istnienie w tym innym państwie systemowych i uogólnionych nieprawidłowości dotyczących prawa do rzetelnego procesu, między innymi w kwestii niezależności sądów, oraz na istnienie poważnych powodów, aby sądzić, że owe nieprawidłowości mogły mieć konkretny wpływ na postępowanie karne, które toczyło się wobec osoby zainteresowanej. Do właściwego organu wykonującego państwa członkowskiego należy ocena sytuacji panującej w wydającym nakaz państwie członkowskim do dnia wydania wyroku skazującego, o którego uznanie i wykonanie to państwo wnosi, jak również, w stosownym przypadku, do dnia wydania nowego wyroku skazującego, skutkującego uchynieniem warunkowego zawieszenia wykonania kary, o której

wykonanie wnosi wydające nakaz państwo, a któremu to warunkowemu zawieszeniu podlegała pierwotnie orzeczona kara.

Podpisy

ⁱ — Punkt 22 w niniejszym tekście był przedmiotem zmian o charakterze językowym po pierwotnym umieszczeniu na stronie internetowej.